

**МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ
ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА**

✉ гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
☎ +359 (0) 2 955 74 54, rac.mail@nvms.government.bg

ИНФОРМАЦИЯ

Проект на доклад на Комисията по земеделие и развитие на селските райони към Европейския парламент относно минималните стандарти за хуманно отношение към зайците, отглеждани във ферми

(1)

Членовете на Европейския парламент (ЕП) на 06/10/2016 дискутираха проекта на доклад от Комисията по земеделие и развитие на селските райони към ЕП¹ относно минималните стандарти за защита на зайците, отглеждани във ферми.

Проектът на доклад е представен от депутата в Европейския парламент Щефан Ек (Stefan Eck MEP (GUE/NGL, DE).

Зайците са четвъртият най-често отглеждан селскостопански животински вид в света и вторият най-често отглеждан селскостопански животински вид в ЕС, като ежегодно за месо се колят над 330 милиона зайци.

Налице е спешна нужда от по-добра регулация, тъй като съвременните научни сведения сочат, че зайците масово се отглеждат при неприемливи откъм съвременните стандарти за отглеждане в стопанства за разплод и угояване въпреки съществуването на правни защитни мерки на европейско равнище, като например Директива 1998/58/ЕО на Съвета относно защитата на животни, отглеждани за селскостопански цели, и член

¹ На комисиите може да бъде възлагано изготвянето на доклади по законодателни и незаконодателни въпроси. По принцип от дадена комисия може да бъде поискано да изготви доклад по конкретен въпрос, ако той касае област, в която тази комисия е компетентна. Въпреки това при някои обстоятелства комисиите могат да изготвят доклади по собствена инициатива. Докладчиците, които отговарят за изготвянето на докладите, се избират сред членовете на съответната комисия. Веднага щом бъдат написани, проектодокладите биват представени и обсъдени на заседания на комисиите и членовете на комисиите могат да предлагат изменения в тях, ако желаят. Тази страница показва проектодокладите преди внасянето на изменения. Използвайте функцията търсене за всички налични проектодоклади - <http://www.europarl.europa.eu/committees/bg/agri/draft-reports.html>.

13 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), в който се посочва, че „Съюзът и държавите членки държат изцяло сметка за изискванията за хуманно отношение към животните като същества с усещания“.

В сравнение с другите животински видове **зайците са опитомени сравнително късно** (около 300 г. пр. н. е.). Вследствие на това потребностите на домашните и на дивите зайци всъщност не се различават; поради това **развъждането на зайци е изключително проблематично от гледна точка на хуманното отношение към животните**. Тъй като зайците са много чувствителни по отношение на лошите условия в помещенията за отглеждане, **смъртността при зайците, отглеждани за селскостопански цели, е по-висока**, отколкото при всички други видове селскостопански животни.

Зайците са видът, по отношение на който хуманното отношение към животните и задоволяването на характерните за вида потребности се пренебрегват в най-голяма степен в Европейския съюз. Към доклада има представен и Работен документ, в който се изтъкват основни проблеми на съвременните системи за отглеждане зайци и се дават препоръки за преодоляването им, които да залегнат в бъдещето законодателство като стандарти:

1. Повечето зайци, отглеждани за консумация на месо, са държани в така наречените „батерийни клетки“. Световната научна асоциация по зайцевъдство е определила, че клетка с размер на пода от 0,2 до 0,4 кв. м и височина 30 – 40 см би следвало да бъде достатъчна. На практика обаче зайцевъдите държат три до шест заека в една клетка, поради което за един заек остава площ от максимум 0,08 кв. м (това е малко повече от хартиен лист с размер А4).
2. Това малко пространство, осигурено на заек, не позволява задоволяването на характерните за животинския вид потребности, като например хранене, скачане, ровене, бягане или протягане. Животните не могат да си почиват добре поради ограниченото пространство и естеството на повърхността (метални решетки). В батерийните клетки не се осигуряват материали за обогатяване на средата като слама, а решетките им обикновено имат остри метални ръбове, които често водят до телесни увреждания (*Pododermatitis colitis* = гнойни рани и кървене по краката).
3. Малката височина на клетките не позволява на зайците да се протягат до пълния си ръст което води до гръбначни изкривявания.
4. Тясното място и липсата на възможности за избягване причиняват огромен психологически стрес на животните.
5. Стресът води до наранявания от хапане, както и протривания и ожулвания поради подтика за извършване на движения из клетката.
6. На недостатъчната вентилация се дължи концентрацията на амонячни изпарения от техните екскременти, което води до очни възпаления и болести на дихателните пътища. Същите проблеми се наблюдават и при ангорските зайци, които се отглеждат заради тяхната козина.
7. Освен това поради липсата на стимули често възникват поведенчески отклонения като стереотипни движения, самонараняване и дори канибализъм. Силният шум от стереотипното скачане на зайците в техните клетки е допълнително безпокойство, тъй като по природа зайците са чувствителни на шум животни.
8. В дивата природа зайците са много активни. Това е в силен контраст с претъпканите клетки, където няма възможности за игра или стимулиране. Бедната

и претъпкана среда води до увеличаване на приемането на еднообразна храна, в резултат на което възникват метаболитни нарушения и чревни заболявания. Освен това, за да се стимулира приемът на храна, към зайците често се насочва светлина за продължително време.

9. Стандартното хранене в зайцевъдството се състои от промишлено произведени пелети. Но разнообразното хранене с много сурови фибри, като например сено, слама, пресни зеленчуци и плодове би подобрило имунитета и значително би намалило смъртността. За съжаление то не се осигурява поради финансови причини.
10. Поради характерните за вида заболявания (кокцидиоза, хеморагична болест по зайците, миксоматоза и др.), високата смъртност, типична за зайцевъдството, както и неподходящите селскостопански практики, антибиотиците се използват рутинно във високи дози.

Само няколко държави членки са въвели специфично законодателство за условията на отглеждане, развъждане и угодяване на зайци. Между тях са Австрия, Белгия и Германия. Обаче 90% от зайците се отглеждат в държавите членки при условията на доброволни схеми със стандарти.

Този доклад на Комисията по земеделие е първи на ниво ЕС, който третира темата за зайците в селското стопанство и има за цел да започне широко обсъждане относно отглеждането на зайци във ферми в рамките на ЕС и методите, по които се отглеждат тези животни.

Друга основна цел е да се окуражи Европейската комисия да изготви и представи амбициозно законодателно предложение. Такова предложение следва да въведе регулации за предотвратяване на сериозни злоупотреби с благосъстоянието на животните при тяхното отглеждане, развъждане, стопанисване, клане и транспорт.

Депутатите се обединиха около мнението, че е необходимо **да се премахне системата за отглеждане на селскостопански зайци в батерийни клетки** и да се направи **преход към алтернативни методи за отглеждане** като паркови системи, които предоставят достатъчно пространство с удобни и подходящи подови покрития и позволяват отглеждането на зайците в групи. Фермерите, които предприемат такъв преход към алтернативни системи на отглеждане следва да бъдат подпомагани по Програмите за развитие на селските райони на Общата селскостопанска политика.

Дизайна на системата за отглеждане на зайци във ферми трябва да има платформи или други повдигнати площи и **да предоставя на зайците достатъчно обогатяващи средата материали.** Още повече **часовете за транспортиране трябва да бъдат намалени** колкото се може повече поради високата чувствителност на вида. Транспортните клетки трябва да позволяват на животното заемане на нормална/естествена поза. Накрая на производствения процес зайците следва да бъдат напълно зашеметени преди клането, за да може да се осигури преминаването им през този процес без болка, страдание и стрес. Клането трябва да се извършва при условие, че зашеметеното животно не може да се върне отново в съзнание.

Депутатът Щефан Ек подчерта, че законодателството за селскостопанските зайци трябва да създаде равнопоставеност на фермерите и да отговори на изискванията на потребителите за подобро хуманно отношение към животните във фермите. Тези стандарти следва да се прилагат и за вносните заешки продукти. Поради видово специфичните заболявания и високата смъртност във фермите за зайци широкото рутинно използване на антибиотици е станало необходимост. Това допълнително задълбочава проблема с повишаващата се антимикробна резистентност. Също така фермите за отглеждане на зайци в сега съществуващата си форма създават риск за

общественото здраве. Преминаването от отглеждане в батерийни клетки към парково/боксово отглеждане би намалило значително нуждата от антибиотици и по този начин би свалило и риска за общественото здраве.

Като заключение може да се каже, че като се вземат предвид:

- **научното становище на Европейския орган за безопасност на храните** относно „Влиянието на настоящите системи за отглеждане и развъждане върху здравето на отглежданите във ферми домашни зайци и върху хуманното отношение към тях“ от 11 октомври 2005 г.,
- **хранителният принос на заешкото месо и ролята, която играе неговото производство в семейните дружества** и на което се дължи значителен дял от работните места за жените в много селски райони, където съществуват малко възможности за разнообразяване на животновъдните дейности
- **благосъстоянието на земеделските стопани**, което следва да се взема под внимание точно толкова, колкото и хуманното отношение към животните;
- **важността и необходимостта от постигане и поддържане на пчеливско зайцевъдство**, за да може то да продължава да помага за съхраняването на структурата и заетостта в селските райони, особено за жените, в райони, където други видове производство не са възможни, както и за да продължи предлагането на разнообразна и висококачествена храна за потребителите
- наблюдаваната **явна тенденция** в поведението на потребителите **срещу консумирането на заешко месо**,
- **мнението на неправителствения природозащитен сектор** след изучаване на европейските системи за отглеждане на зайци, което разкри ужасяващи условия и огромно страдание на животните

в доклада се оформят 4 стълба:

1. По-високи стандарти за хуманно отношение към зайците, отглеждани във ферми;
2. Защита на сектора;
3. Защита на потребителя и безопасност на храните;
4. Защита на европейския пазар и хармонизация.

Нагласата на природозащитните организации, изразено от организацията Състрадание в световното животновъдство (Compassion in World Farming – CIWF) подчертава, че настоящите батерийни клетки не са подходящи и не дават възможност на животните да изразяват естественото си поведение и, че бъдещето на сектора зайцевъдство трябва да се основава на замената на клетките с алтернативни по-високо хуманни системи, които ефективно да решат сериозните проблеми в сектора. Това може да бъде постигнато чрез законодателство, което ще извади зайцевъдството от „батерийната ера“ и ще го отведе в 21-ви век.

Зайцевъдството в България²:

По данни на БАБХ, към края на 2015 г. общият брой на регистрираните зайци в страната се задържа на нивото от предходната година - около 52 хиляди.

Въпреки добрите природно-климатични условия и наличието на традиции в отглеждането, развитието на зайцевъдството е слабо застъпено в страната, отглеждат се зайци предимно за лична консумация, поради наличието на редица трудности, като:

² Аграрен доклад 2016 г.

- недобра професионална подготовка на зайцевъдите;
- остаряло оборудване;
- високи производствени разходи, които често надвишават изкупните цени;
- липса на стабилни стратегически експортни пазари и партньори;
- силна зависимост на износа на заешко месо от конюнктурата на външните пазари;
- липса на директни субсидии за фермерите-зайцевъди;
- недостатъчно развит научен потенциал за осигуряване на сектора;
- недостатъчен маркетинг и мениджмънт на българския пазар.

Законодателството за хуманно отношение към зайците и зоохигиенните изисквания към фермите за зайци в България са заложи в рамковото законодателство и наредбите към него, като има необходимост от по-подробно регулиране на сектора и разписването на по-подробни специфичновидови изисквания:

Нормативните документи са съответно:

- **Закона за ветеринарномедицинската дейност** (В сила от 02.05.2006 г., Обн. ДВ. бр.87 от 1 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.58 от 26 Юли 2016г.)
- **Наредба № 16** от 3 февруари 2006 г. за защита и хуманно отношение при отглеждане и използване на селскостопански животни (издадена от Министерство на земеделието и горите на основание Закона за ветеринарномедицинската дейност, в сила от 01.05.2006 г., Обн. ДВ. бр.18 от 28 Февруари 2006г.),
- **Закона за защита на животните** (в сила от 31.01.2008 г., Обн. ДВ. бр.13 от 8 Февруари 2008 г., изм. и доп. ДВ. бр.34 от 3 Май 2016г.),
- **Наредба № 40** от 2 декември 2008 г. за условията за отглеждане на селскостопански животни, съобразени с техните физиологически и поведенчески особености (В сила от 12.12.2008 г., издадена от Министерството на земеделието и храните на основание Закона за защита на животните, Обн. ДВ. бр.106 от 12 Декември 2008г.),
- **Закона за животновъдството** (в сила от 09.09.2000 г., Обн. ДВ. бр.65/2000г., изм. ДВ. бр.61 от 2015г.),
- **Наредба № 44** от 20 април 2006 г. за ветеринарномедицинските изисквания към животновъдните обекти (издадена от Министерството на земеделието и горите на основание Закона за животновъдството, обн. ДВ. бр.41 от 19 Май 2006г., изм. и доп. ДВ. бр.44 от 10 Юни 2016г.),

Документи:

Източници:

1. Интергрупата по Хуманно отношение към животните в Европейския парламент (Animal Welfare Intergroup) - <http://www.animalwelfareintergroup.eu/2016/10/06/meps-discuss-agri-draft-report-about-minimum-standards-for-the-protection-of-farm-rabbits/>

2. Европейски парламент - Комисии – Комисия по земеделие и развитие на селските райони - <http://www.europarl.europa.eu/committees/bg/agri/draft-reports.html?ufolderComCode=AGRI&ufolderId=06481&urefProcCode=&linkedDocument=true&ufolderLegId=8&urefProcYear=&urefProcNum=>
3. Аграрен доклад 2016 г. на Министерство на земеделието и храните - <http://www.mzh.government.bg/mzh/bg/documents/agrarendoklad.aspx>
4. (1) Снимка – Фондация „Четири лапи“ Австрия.

27.12.2016 г.

д-р Мадлен Василева - Главен експерт в дирекция „ОРХВ“
Отдел „ЗЖР“ на ЦОРХВ